

14. Павличко Д.: "Подорож в окопи..." [інтерв'ю з Д.Павличком] / О.Никанорова // Урядовий кур'єр. – 1998. – 11 квітня.
15. Січ Покуття: кроки становлення НРУ на Снятинщині: Історія покутського Руху у фактах, датах, іменах / ред.-упоряд. В.Коваль. – Снятин: Над Прутом, 1996. – 175 с.
16. Стецьків Т.: "Хоч один раз ризикнути і зіграти в чесну політику" [інтерв'ю з Т.Стецьківим] / Н.Балюк // Високий замок. – 1998. – 4 грудня.
17. Центральний державний архів громадський об'єднань України. – Ф. 270. – Оп. 1. – Спр. 174.
18. Там само. – Спр. 183.
19. Чорновіл В. Спроба розколу Руху. Причини. Виконавці. Замовники / В.Чорновіл // Час. – 1999. – 26 листопада.
20. Що відбувається у Русі [інтерв'ю з В.Дончиком] // Народна газета. – 1999. – Березень (№ 9).

References

1. Bilec'kyj V.S. Istorija Donec'koj' Krajovoj' organizacij' Narodnogo Ruhu Ukrai'ny (1989–1991 rr.) / V. Bilec'kyj. – Donec'k : Ukr. kul'turolo. centr, 2009. – 170 s.
2. Butusov Ju. On pogib v puti' / Ju. Butusov // Segodnja. – 1999. – 27 marta.
3. Volyns'kyj V. Na ruhiv's'komu korabli zrije zakolot / V. Volyns'kyj // Golos Ukrai'ny. – 1998. – 5 veresnja.
4. Goncharuk G.I. Narodnyj Ruh Ukrai'ny: istorija / G.I. Goncharuk. – O.: Astroprynt, 1997. – 378 s.
5. Didenko Ju.V. Narodnyj Ruh u derzhavotvorchih procesah Ukrai'ny (1989–2002) / Ju.V. Didenko. – O.: Astroprynt, 2006. – 176 s.
6. Ducyk D. Hto stoi't' za perevorotom v Narodnomu Rusi? / D. Ducyk // Ukrai'na moloda. – 1999. – 20 ljutogo.
7. Kljuchkovs'kyj Ju. Rol' V'jacheslava Chornovola u formuvanni ideologii' Ruhu / Ju. Kljuchkovs'kyj // Narodnyj Ruh Ukrai'ny: misce v istorii' ta polityci: materialy VI Vseukr. nauk. konf., 16–17 veresnja 2005 r., m. Odesa. – O.: Astroprynt, 2005. – S. 68–74.
8. Kovtun V.G. Istorija Narodnogo Ruhu Ukrai'ny / V.G. Kovtun. – K. : [b.v], 1995. – 382 s.
9. Kostenko Ju.: "Moja uchast' v prezydents'kyh vyborah mozhlyva" [інтерв'ю з Ju. Kostenkom] / V. Jakubenko // Den'. – 1998. – 10 veresnja.
10. Lukanov Ju. Ruh vykljuchaje zi svoi'h lav tr'oh deputativ Verhovnoi' Rady / Ju. Lukanov // Den'. – 1996. – 17 grudnja.
11. Nikolajev I. Rozkol NRU v konteksti transformacij' gromads'ko-politychnyh ruhiv prybaltijs'kyh kraji'n (Narodni fronty Latvii, Jestonii, "Sajudis" Lytvii) / I. Nikolajev // Narodnyj Ruh Ukrai'ny: misce v istorii' ta polityci: materialy VII Vseukr. nauk. konf., 28–29 travnja 2009 r., m. Odesa. – O.: Astroprynt, 2009. – S. 140–145.
12. Ovsijenko S.L. Dija'nist' Narodnogo Ruhu Ukrai'ny v umovah vnutrishn'opartijnoi' kryzy (1997–2002 rr.): dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / Ovsijenko Stanislav Leonidovyč; Odes. nac. politehničnyj un-t. – O., 2008. – 230 s.
13. Ovsijenko S.L. Zdobutky NRU na prezydents'kyh vyborah jak naslidok rozkolu v jogo lavah / S.L. Ovsijenko // Inteligencija i vlada. – O.: Astroprynt, 2003. – Vyp. 1. – S. 148–156.
14. Pavlychko D.: "Podorozh v okory..." [інтерв'ю з D. Pavlychkom] / O. Nykanorova // Urjadovyj kur'jer. – 1998. – 11 kvitnja.
15. Sich Pokuttja: kroky stanovlennja NRU na Snyatynshhyni: Istorija pokuts'kogo Ruhu u faktah, datah, imenah / red.-uporjad. V. Koval'. – Snyatyn: Nad Prutom, 1996. – 175 s.
16. Stec'kiv T.: "Hoch ody'n raz ryzyknuty i zigraty v chesnu polityku" [інтерв'ю з T. Stec'kivym] / N. Baljuk // Vysokyj zamok. – 1998. – 4 grudnja.
17. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyj ob'jednan' Ukrai'ny. – F. 270. – Op. 1. – Spr. 174.
18. Там само. – Спр. 183.
19. Chornovil V. Sproba rozkolu Ruhu. Prychyny. Vykonavci. Zamovnyky / V. Chornovil // Chas. – 1999. – 26 lystopada.
20. Shho vidbuvajet'sja u Rusi [інтерв'ю з V. Donchykom] // Narodna gazeta. – 1999. – Berезень (№ 9).

Derevinskiy V. F., Doctor of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Political Science, Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine, Kiev), vasyldr@ukr.net

Intraparty conflicts in the People's Movement of Ukraine in 1992–1999 years

Aim of the article to analyze conflicts in the NRU in 1992–1999 years. Namely, to study complex of reasons that led to the escalation of crisis situations in the party. Consideration of intraparty conflicts in NRU in such a context will allow trace the role of leader of the NRU, of party members and of other forces in destabilize the situation in the party in the 1990s. The value of the article in the fact that consideration of the above theme and of findings will positively affect the understanding of preconditions, causes, course and consequences of conflicts in NRU. The methodological basis of study served a concrete historical, comparative and analytical methods. Used principles of objectivity, historicism, multifactorial. In the conclusions indicated that the conflicts in the NRU were caused by several factors caused by the actions of party members, and other factors.

Keywords: NRU, Ruh, party, conflict, dissidence.

Деревинский В. Ф., доктор исторических наук, доцент, профессор кафедры политических наук, Киевский национальный университет строительства и архитектуры (Украина, Киев), vasyldr@ukr.net

Внутрипартийные конфликты в Народном Рухе Украины в 1992–1999 гг.

Целью статьи является проанализировать внутрируховские конфликты 1992–1999 гг. А именно, изучить комплекс причин, которые привели к эскалации кризисных ситуаций в партии. Рассмотрение внутрипартийных конфликтов в НРУ в таком контексте позволит проследить роль лидера Руха, членов партии и других сил в дестабилизации ситуации в партии в 1990–х гг. Значение статьи заключается в том, что рассмотрение отмеченной темы и полученных выводов положительно повлияют на понимание предпосылок, причин, хода и последствий внутрипартийных конфликтов в НРУ. Методологической основой исследования послужили конкретно исторический, сравнительный и историко-аналитический методы. Использованы принципы объективности, историзма, многофакторности. В выводах отмечено, что конфликты НРУ были вызваны рядом факторов как внутрипартийных, так и внепартийных.

Ключевые слова: НРУ, Рух, партия, конфликт, раскол.

* * *

УДК 324(477)

Мадрига Т. Б.

кандидат політичних наук, викладач кафедри політології,
Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
vasylyshyn@yandex.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ 2012 Р.

Мета статті полягає у вивченні та описі виборчих технологій, які використовувалися під час парламентської виборчої кампанії 2012 р. Проаналізовано характер маніпулятивного впливу на виборців, який здійснювався з метою завоювання їхніх голосів. Наголошено на подібності технологій, які застосовувалися під час попередніх виборчих кампаній, що певним чином пов'язано зі змінами у законодавчій базі виборів.

Ключові слова: вибори, виборча кампанія, виборчі технології, маніпулятивний вплив, ЗМІ, реклама.

Практика суспільно-політичного життя в Україні довела, що участь у боротьбі за виборні посади неможлива без застосування виборчих технологій, які забезпечують високі шанси на перемогу і дедалі інтенсивніше використовуються у кожній виборчій кампанії. Виборчі технології, впливаючи на комунікації з виборцем, формують конкретні кроки для досягнення політичних цілей. Починаючи з виборів до Верховної Ради України 2002 р., спостерігається активне використання нових засобів проектування електоральної поведінки, що дає підстави стверджувати про високий ступінь технологізації сучасних виборчих кампаній. Виходячи з цього, наукове вивчення способів, методів та прийомів впливу на голосування виборців, дозволяє істотно наблизитись до їх розуміння, а згодом – і виробити механізмів протидії виборчим технологіям.

Однак, варто згадати і той факт, що регіональні розбіжності в електоральній поведінці громадян впливають на можливості та ефективність виборчих технологій в конкретному регіоні і доводять те, що не існує універсальних моделей здобуття голосів виборців.

Серед останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання окресленої вище проблеми, і на які спирається автор, слід виокремити праці таких дослідників як А. Біденко [1], Л. Кочубей [5], О. Колесников [3], Ю. Тищенко [12], О. Шиманова [14], в яких здійснено аналіз практичних проблем застосування виборчих технологій під час парламентської виборчої кампанії 2012 р. в Україні. Окрім того, монографія вітчизняної дослідниці Л. Кочубей [4] присвячена комплексному дослідженню сутності та тенденцій розвитку виборчих технологій у сучасній Україні.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей виборчих технологій, які набули поширення під час парламентської виборчої кампанії 2012 р. Досягнення поставленої мети пов'язане з вирішенням таких дослідницьких завдань: 1) Описати виборчі технології, які застосовувалися у парламентській виборчій кампанії 2012 р.; 2) Проаналізувати особливості маніпулятивного впливу на електорат.

Парламентські вибори 2012 р. проходили в умовах нової системи координат, пов'язаної з переходом до змішаної системи голосування (так як у 2002 році): 225 депутатів обиралися за пропорційною системою у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками кандидатів у депутати; 225 депутатів – за мажоритарною системою в одномандатних виборчих округах. При цьому, як і раніше, у пропорційній частині використовувалися закриті партійні списки.

Виборчий бар'єр для політичних партій було підвищено з 3 до 5%. Варто зазначити, що "прохідний бар'єр" під час парламентських виборів 2006–2007 рр. було знижено з 4 до 3%. Представники влади вважають, що 5% – це оптимальний варіант, який відповідає європейським нормам; представники опозиції нерідко вказують на завищеність "бар'єра", оскільки в такий спосіб від проходження до парламенту відсікаються ідеологічні партії, що не мають широкої підтримки; багато експертів розцінюють 5% "бар'єр" як компроміс між Партією регіонів і найбільшими опозиційними політичними силами (за рахунок цього парламентська більшість у ВР-VI отримала вигідну їй виборчу систему). Підвищення "прохідного бар'єра" виглядає ще більш сумнівним, оскільки воно відбулось одночасно із законодавчою заборонаю створювати виборчі блоки партій [8, с.22].

Застосування різноманітних технологій впливу стало невід'ємним елементом сучасних виборчих кампаній, а в умовах обрання 225 депутатів у мажоритарних округах зросла їх масштабність і потужність. Виборча кампанія 2012 р. розпочалася 30 липня і відзначилася такими технологіями.

Як і під час виборів 2002 року, популярною була технологія "клонів" або "двійників", яка поширювалася головним чином на кандидатів, висунутих в одномандатних виборчих округах. За даними ЗМІ, виявлено 34 округи, в яких балотуються двійники, по 2–

3 однофамільці мають 52 кандидати. Зокрема, в одномандатному окрузі № 80 зареєстровано – три Волкови, № 98 – три Бойки, № 122 – три Козаки, № 126 – два Канівця, № 225 – три Пархоменки. Проти депутата Київської місцевої ради М. Бойка виступив топ-менеджер юридичної компанії "Моор і Кросондович" О. Бойко; свого двійника має представник "УДАРу" К. Поліщук – ним є комірник ТОВ "ТПС-У" Ю. Поліщук; візаві ректора Київського національного університету культури і мистецтв М. Поплавського є безробітний селянин В. Поплавський. У Києві три з тринадцяти округів налічують кандидатів-двійників. У 220 окрузі зареєстровано одразу два Валерії Міронови-екс-заступник голови КМДА та місцевий підприємець; у 211 окрузі, де балотується народний депутат С. Терьохін, зареєстрований також приватний підприємець з Черкащини А. Терьохін; у 222 окрузі конкурентом депутата Київради Д. Андрієвського є кухар кафе "Арабіка" В. Андрієвський [2].

На думку експертів, окрім технології "дифузії" голосів між особами з однаковими прізвищами, таке дублювання сприяло розповсюдженню листівок, агіток тощо від "двійника" з аргіогі неправдивою, аморальною інформацією, переключенню уваги кандидата з певних програмно-ідеологічних тез своєї передвиборчої кампанії на роз'яснення виборцям, хто є хто серед людей однаковими прізвищами [6, с. 135].

Власне, технологія передвиборчого клонування і використання імен популярних лідерів, без сумніву, має вплив на результати виборів, оскільки розрахована на неуважного виборця, який, отримуючи бюлетені з десятками назв політичних партій та блоків, сотнями прізвищ, не здатен відрізнити правду від таких "прийомів" виборчої боротьби. Тому відбувається дезорієнтація виборців та розпорошення політичних їх симпатій.

Ще одним досить масштабним технологічним прийомом виборчої кампанії 2012 р. була участь технічних кандидатів, завдання яких полягало не у боротьбі за мандат, а у допомозі основному кандидату і наповненні дільничних та окружних виборчих комісій "своїми" представниками. Чим більше технічних кандидатів матиме суб'єкт виборчого процесу, тим більше шансів на представництво в комісіях і вплив на результати голосування. За даними КВУ, з 87 партій-суб'єктів виборчого процесу, приблизно 15 – реальні, решта – технічні [2].

Парламентські вибори 2012 р. продемонстрували застосування адміністративного ресурсу як методу передвиборчої боротьби, однак він проявлявся, головним чином, у формі ведення агітації державними службовцями за провладних кандидатів-мажоритарників і Партію регіонів. Однак тиску на виборців у порівнянні з парламентськими виборами 2002 р. стало значно менше, оскільки більшою мірою проявлявся підкуп виборців, свідченням чого було поширення так званої технології "піраміди", коли певні сотники, десятники відповідали за результати волевиявлення на конкретних дільницях шляхом використання прямого грошового підкупу. Відповідно до даних соціологічних досліджень Фонду "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва, 10% громадян України готові продати право вільного вибору

за суму, що дорівнює від 50 до 500 гривень, а 17,6% вважають, що це дозволений законодавством і поширений спосіб агітації [13].

Виборці з низьким матеріальним становищем є досить вигідними для мажоритарних кандидатів, адже зробивши ремонт у дитячих садках чи школах або відремонтувавши дороги, можна здобути прихильність електорату. Тому рівень матеріального становища прямо пропорційний масштабам підкупу і відповідно маніпулювання. В процесі парламентської виборчої кампанії 2012 р. підкуп виборців набув надзвичайно масового характеру, особливо через іменні благодійні фонди. Крім того, з боку провладних політичних сил та кандидатів спостерігалось активне використання бюджетних коштів для спрямування їх на потреби тих територій, де балотувалися кандидати від партії влади та її партнерів. Використання адмінресурсу проявлялось і в залученні держслужбовців та посадових осіб до агітаційних заходів.

Можна вирізнити такі головні форми застосування адміністративного ресурсу у виборах–2012: примус “бюджетників” до агітації за партію влади; використання бюджетних програм для агітації; агітацію в державних і комунальних закладах; перешкоджання агітації (не провладних) політичних сил і кандидатів у депутати; публічна підтримка провладних кандидатів державними посадовцями. Лідером у застосуванні адміністративного ресурсу виступила партія влади – Партія регіонів, оскільки саме вона мала його у своєму розпорядженні. Почесним лідером партії є Президент України, лідером – Прем’єр–міністр, членами ПР є три віцепрем’єр–міністри та ряд міністрів і глав органів центральної виконавчої влади, глави всіх ОДА, голови 20 обласних рад та ін. Партія регіонів має найбільші інформаційні та фінансові ресурси, включно з можливістю використовувати кошти державного та місцевих бюджетів у виборчих інтересах партії, її партнерів та висунутих нею і її партнерами кандидатів у депутати [11].

Парламентська виборча кампанія 2012 р., як і попередні парламентські та президентські виборчі перегони, відзначилася застосування технологій, пов’язаних з відмінностями у мовних пріоритетах виборців. В період виборчих кампаній політизація мовного питання є одним із засобів мобілізації електорату. Партія регіонів продовжувала лінію реалізації девізу 2010 р. “Дві мови – одна країна” і чітко заявляла у своїй виборчій програмі 2012 року про надання російській мові статусу другої державної. Тому прийняття мовного закону Ківалова–Колесніченка мало на меті залучити нових прихильників та посилити довіру своїх виборців. Схожою була і позиція КПУ, яка в своїй програмі заявляла про надання російській мові статусу другої державної шляхом референдуму.

Опозиція зовсім протилежно вирішувала мовне питання у свої виборчих програмах. Так, ВО “Свобода” заявила про необхідність прийняття Закону “Про захист української мови”. Питання мови для партії – це не питання зручності, електоральної вигоди чи предмет торгів. Це складова ідеології націоналізму. Виборці “Свободи” найпослідовніші в питанні української мови і, що особливо важливо, найбільше готові активно боротися проти русифікації.

“УДАР” та Кличко прагнули зайняти нішу “нового політика” і у своїй програмі заявляв: “Здійснювати виважену мовну політику в Україні, враховуючи стратегічну мету посилення ролі державної української мови та захисту прав і розвитку всіх мовних спільнот в Україні. Дотримуватися принципу єдиної державної мови з розширеним використанням мов національних меншин” [10].

У програмі об’єднаної опозиції виголошено пропозиції наповнити “реальним змістом статус української мови як єдиної державної”, сприяти “її повноцінному застосуванню в усіх сферах суспільного життя, зокрема на телебаченні, радіо, у книговидавництві, кінематографії та шоу–бізнесі”, та обіцяно створити “умови для вільного розвитку усіх мов” і гарантувати “права національних меншин згідно з європейськими стандартами” [14].

Влада та опозиція виступали антагоністами, а “мовні питання” ставали поштовхом для мобілізації електорату всіма сторонами “політичного конфлікту”, причому з боку ініціатори змін у мовній політиці практично не зважали на адекватні механізми реалізації відповідних законодавчих ініціатив [12].

Партія регіонів активно використовувала іміджеві технології, позиціонуючи себе як єдину політичну силу, яка буде, а не руйнує і їхні слогани “Руїну подолано – стабільності досягнуто” та “Від стабільності – до добробуту” створювали ілюзію стабільності. Як і на попередніх парламентських кампаніях, Партія регіонів застосовувала технології формування негативного образу її конкурентів, протиставляючи власні досягнення і здобутки, “безладу” та “хаосу”, які стали результатом діяльності “помаранчевих”. Окрім того, тема Євро–2012 посилювала можливість протиставлення конкурентам, оскільки розвиток інфраструктури додавав Партії регіонів вигіршних позицій і у виборчих перегонах подавався як величезне досягнення, свідченням чого стало гасло “Чемпіонати проходять – досягнення залишаються”.

Крім того, Партія регіонів у своїй агітаційній кампанії враховувала і регіональну специфіку виборчих переваг регіонів, оскільки на Півдні і Сході України поширювались ідеї подвійного громадянства з Росією і Митного союзу, а в інших регіонах – вільного перетину кордону з країнами ЄС. Партія регіонів активно використовувала технології залякування для дискредитації опозиції, зокрема навішувалися ярлики “бандерівців”, “фашистів”, “націоналістів”, “зрадників”, за допомогою яких відбувалося масове залякування жителів південно–східного регіону, однак в Центрі і на Заході такі питання не піднімалися, а наголошувалося на “європейських” досягненнях.

Як зазначає відомий вітчизняний експерт із політреклами А. Біденко, головний плюс цієї кампанії проявився багато років тому, коли вона вперше була реалізована – її системність і ґрунтовність стали важливим чинником успіху Партії регіонів. Однак на цих виборах комунікація повторилася чи не вп’яте... відповідно, вона не може похвалитися ефективністю в сенсі залучення нових виборців, а тільки активізацією лояльних [1].

У зв’язку з арештом Ю. Тимошенко ВО “Батьківщина” послабила свої позиції, тому на її базі

була утворена об'єднана опозиція, до якої увійшли партії, що представляли “помаранчевий” табір – “Реформи та порядок”, “Фронт Змін”, “Громадянська позиція”, “За Україну!”, “Народний рух України” і “Народна Самооборона”. Очолив список лідер “Фронту Змін” А. Яценюк, який хоч і не міг повністю компенсувати образ Ю. Тимошенко, проте був оптимальною фігурою з належним рівнем впізнаваності та задатками публічного політичного лідера [3, с. 47].

ВО “Батьківщина”, як і раніше, активно застосовувала технологію залякування, оскільки мала місце тотальна критика влади. Діяльність Партії регіонів відображалась, як така, що призвела до нестерпного життя українців, а саркастичні відеоролики будь-якими способами демонстрували “покращення життя українців”. Окрім того, активно застосовувалися прийоми для дискредитації своїх опонентів, найпоширенішими з яких стали критика “харківських угод”, мовного закону Ківалова–Колесніченка, категоричне заперечення Митного союзу, захист української історії від російського тлумачення. Тому ключове гасло “Ми їх зупинимо” певною мірою було проявом технології демонстрації власних можливостей.

“УДАР” Віталія Кличка, поряд з використанням лідерської стратегії, в основі якої лежала активна експлуатація його авторитетного образу, що користувався високим ступенем довіри в усіх регіонах України, не оминув і проблемну, яку застосовував повною мірою. Так, в програмі партії містилася низка відносно свіжих для вітчизняного електорального дискурсу пропозицій, які, очевидно, привертати увагу виборців, як наприклад, запровадження інститутів народної законодавчої ініціативи, народного вето і народного вотуму недовіри; зниження вікового цензу для активного виборчого права на місцевих виборах до 16 років; запровадження суду присяжних; скасування низки податків та їх перерозподіл на користь місцевих бюджетів [3, с. 48].

На думку Л. Кочубей, “УДАР” використовував фрейм “нової сили”, який створює образ нових партій як єдиної можливої альтернативи “старим” політикам; базується на твердженні того, що і чинна влада, і опозиція вже проявили себе при керуванні державою і не показали достойних результатів. Молода ж команда розумних політиків, репутація яких незаплямована, гідна того, щоб проявити себе якнайкраще [5, с. 94].

Рекламна стратегія партії “УДАР” ґрунтувалася на певних маніпулятивних техніках з метою формування позитивного враження виборців (ефект ореолу) і мала на меті донести її основне гасло “Настав час удару”. Основною адресною групою партії “УДАР” була молодь та люди працездатного віку, про що свідчили її рекламні ролики.

На думку експертів Фонду “Демократичні ініціативи”, ВО “Свобода” стала альтернативою для тих громадян, які розчарувалися у так званому помаранчевому таборі політичних сил. Відтак виборець, який опозиційно налаштований щодо чинної влади, шукав альтернативу старим помаранчевим силам теж в опозиційному таборі, але в особі нової партії, нових облич, які змогли би вплинути на неефективну роботу парламенту. “Свобода” в цій ситуації мала достатньо привабливий вигляд на тлі розпливчастих,

популістських обіцянок лідерів перегонів, які так і не спромоглися створити свій ідеологічний портрет в очах пересічного виборця [9].

ВО “Свобода” також застосовувала технології формування негативного образу конкурентам, адже чітка критика антинародних рішень В. Януковича та антиукраїнської політики Партії регіонів дала можливість заручитися підтримкою протестного, радикально налаштованого електорату.

Реклама ВО “Свобода” була представлена поодинокими відео, які не запам'яталися виборцю і не справили належного ефекту. Найактивніше використовувалися метод формування образу ворога, а також методи використання ціннісних слів і метод невизначених виразів, що мають негативне забарвлення [7].

У виборчій кампанії–2012 р. КПУ активно використовувала технологію центрального месиджу, яким виступило гасло “Повернемо країну народу”. Погіршення соціально–економічної ситуації в країні стало вигідним комуністам, оскільки частка виборців Партії регіонів, розчарувавшись її діяльністю, віддавало перевагу КПУ. Окрім того використовувалися технології залучення нових прихильників, зокрема молоді, а відеореклама містила такі технологічні прийоми, як ефект присутності, метод класифікаторів, метод переписування історії та інші.

Експерти Фонду “Демократичні ініціативи” виокремлюють декілька причин того, що Компартія України змогла здобути таку електоральну підтримку. По–перше, КПУ і надалі залишається ідеологічно зрозумілою для виборця партією – вона не відмовляється від соціалістичної лівої риторики, хоча й у більшості випадків не підтверджує її практичною діяльністю. По–друге, виборча кампанія українських комуністів була чи не найбільш вдалою з точки зору змісту, форми та досягнення цільової аудиторії, оскільки емоційно змогла вплинути на своїх виборців, апелюючи насамперед до радянського минулого та тих соціальних програм, які сьогодні українцям уже не доступні. По–третє, рейтинг КПУ істотно зріс за рахунок зниження рейтингу Партії регіонів, частина прихильників якої розчарувалася в ній упродовж останніх двох років, і комуністи для багатьох із них стали прийнятною альтернативою [9].

Під час парламентської виборчої кампанії–2012 поширеними були і технології впливу на підсвідомість людини, її емоційну сферу, які поширювалися за допомогою політичної реклами. Найчастіше Партією регіонів використовувалися методи викриття, багаторазове повторення, навішування ярликів, дезінформація, метод переакцентуації, “об'єктивного підходу”, створення і поширення політичних міфів. Дані методи довели свою ефективність. Про це говорять результати виборів, за якими ПР набрала 30% – найбільшу кількість голосів.

Найефективнішими методами “Батьківщини” були методи, які ґрунтуються на психологічних методах маніпулювання, тонкому використанні методик НЛП (віддзеркалення, створення емоційного резонансу) та брудні методи, які дискредитують опонентів (використання контрасту, викриття, перенесення негативного образу). Рекламна стратегія була більше

направлена на майбутнє – “що ми зробимо”, коли в Партії регіонів – на минуле: “що вони не досягли, що ми досягли” [7].

Таким чином, парламентська виборча кампанія 2012 р. продемонструвала значну технологізацію, що має неабиякий вплив на волевиявлення електорату. Маніпулятивний потенціал виборчих технологій та їх можливості щодо формування електоральних настроїв має шанс зменшитись завдяки зрушенням в суспільній свідомості, зростанню протестного потенціалу в суспільстві. Саме такі процеси є основою відформатування влади та формування якісного складу народних депутатів, що є запорукою вільного волевиявлення громадян та розвитку демократичної правової держави.

Список використаних джерел

1. Біденко А. Огляд політичних кампаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/10/25/6975359/>.
2. “Двійники”, “клони”, “технарі” – ознака майбутніх парламентських виборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/dviiniki-kloni-tekhinari-oznaka-maibutnikh-parlamentskikh-viboriv>.
3. Колесников О. Стратегії позиціонування політичних партій на парламентських виборах 2012 року в Україні // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2013. – № 3. – С. 44–50.
4. Кочубей Л.О. Виборчі технології: політологічний аналіз (на прикладі виборів до парламенту сучасної України): монографія / Л.О.Кочубей. – К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2006. – 280 с.
5. Кочубей Л. Особливості виборчих технологій у виборчій кампанії до Верховної Ради України 2012 року // Український інформаційний простір / гол. ред. М.С. Тимошик. – Число 1. – У 2-х ч. – К.: КНУКІМ, 2013. – Ч.2. – С. 92–98.
6. Кресіна І.О., Перегуда Є.В. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми / І.О. Кресіна, Є.В. Перегуда. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 368 с.
7. Мартинюк О. Маніпулятивні аспекти політичної реклами під час парламентських виборів 2012 року в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2013/manipulyativni-aspekty-politychnoji-reklamy-pid-chas-parlamentskyh-viboriv-2012-roku-v-ukrajini/>.
8. Парламентські вибори 2012р.: Виборче законодавство, суб'єкти виборчого процесу та їх повноваження // Національна безпека та оборона. – 2012. – № 7–8. – С.19–28.
9. Результат радикальних партій на виборах–2012: причини, особливості, прогнози. Новий парламент: відомий результат з багатьма невідомими [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dif.org.ua/ua/publications/focus_on_ukraine/rezultatradikalnrogozi.htm.
10. “Русский мир” в українській політиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.svoboda.kiev.ua/dopysy/dopysy/033011/>.
11. Сокирка Ю. Маніпулятивні технології на старті виборчої кампанії–2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://postup.brama.com/usual.php?what=74502>.
12. Тищенко Ю. Про політику ідентичності: виборча кампанія до Верховної Ради України 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/anons-analitichnii-zvit-pro-politiku-identichnosti-viborcha-kampaniia-do-verkhovnoii-radi-ukraiiini-2012-roku-avtor-iuliia-tishchenko>.
13. Четвертий звіт за результатами загальнонаціонального спостереження, парламентські вибори – 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Fsumynews.com%2Fngo%2Fteksty%2Fitem%2F3989-chetvertiy-zvit-za-rezultatamy-zagalnonacjonalnogo-sposterezhennya-parlamentski-vybory-2012-roku.html&tld=ua&lang=uk&la=&text=Тетяна%20Бевз%20Особливості%20виборчих%20технологій%20Об'єднаній%20опозиції%20Батьківщина%20у%20парламентській%20кампанії%202012%20р.&l10n=uk&mime=html&sign=2e4c8694c7fe920b334169aca48001f5&keyno=0>.
14. Шиманова О. Проблематика передвиборних програм парламентської кампанії 2012 року в Україні / О.Шиманова // Гілея: науковий вісник. Зб. наук. пр. / гол. ред. В.М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2013. – Вип.75. – С. 527–530.

References

1. Bidenko A. Ohlyad politychnykh kampaniy [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/10/25/6975359/>.
2. “Dviinyky”, “klony”, “tekhinari” – oznaka maybutnikh parlaments'kykh vyboriv [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/dviiniki-kloni-tekhinari-oznaka-maibutnikh-parlamentskikh-viboriv>.
3. Kolesnykov O. Stratehiyi pozytsionuvannya politychnykh partiiv na parlaments'kykh vyborakh 2012 roku v Ukraini // Visnyk Tsentral'noyi vyborchoyi komisii. – 2013. – № 3. – С. 44–50.
4. Kochubey L.O. Vyborchi tekhnolohiyi: politolohichnyy analiz (na prykladi vyboriv do parlamentu suchasnoyi Ukrainy): monohrafiya / L.O.Kochubey. – K.: TOV “Vydavnytstvo “Yurydychna dumka”, 2006. – 280 s.
5. Kochubey L. Osoblyvosti vyborchykh tekhnolohiy u vyborchiy kampaniyi do Verkhovnoyi Rady Ukrainy 2012 roku // Ukrainys'kyi informatsiynyy prostir / hol. red. M.S. Tymoshyk. – Chyso 1. – U 2-kh ch. – K.: KNUKIM, 2013. – Ch.2. – S. 92–98.
6. Kresina I.O., Pehuda Ye.V. Parlaments'ki vybory v Ukraini: pravovi i politychni problemy / I.O. Kresina, Ye.V. Pehuda. – K.: In-t derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho NAN Ukrainy, 2003. – 368 s.
7. Martynuk O. Manipulyativni aspekty politychnoyi reklamy pid chas parlaments'kykh vyboriv 2012 roku v Ukraini [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2013/manipulyativni-aspekty-politychnoji-reklamy-pid-chas-parlamentskyh-viboriv-2012-roku-v-ukrajini/>.
8. Parlaments'ki vybory 2012r.: Vyborche zakonodavstvo, sub'yekty vyborchoho protsesu ta yikh povnovazhennya // Natsional'na bezpeka ta oborona. – 2012. – № 7–8. – S.19–28.
9. Rezul'tat radykal'nykh partiiv na vyborakh–2012: prychny, osoblyvosti, prohnozy. Novyy parlament: vidomyy rezul'tat z bahat'ma nevidomymy [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : http://dif.org.ua/ua/publications/focus_on_ukraine/rezultatradikalnrogozi.htm.
10. “Russkiy mir” v ukrainys'kiy politytsi [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://www.svoboda.kiev.ua/dopysy/dopysy/033011/>.
11. Sokyra Yu. Manipulyativni tekhnolohiyi na starti vyborchoyi kampaniyi–2012 [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://postup.brama.com/usual.php?what=74502>.
12. Tyshchenko Yu. Pro polityku identychnosti: vyborcha kampaniya do Verkhovnoyi Rady Ukrainy 2012 roku [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/anons-analitichnii-zvit-pro-politiku-identychnosti-viborcha-kampaniia-do-verkhovnoii-radi-ukraiiini-2012-roku-avtor-iuliia-tishchenko>.
13. Chetvertiy zvit za rezul'tatamy zahal'nonatsional'noho sposterezhennya, parlaments'ki vybory – 2012 roku [Elektronnyy resurs]. – Режим доступу : <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Fsumynews.com%2Fngo%2Fteksty%2Fitem%2F3989-chetvertiy-zvit-za-rezultatamy-zagalnonacjonalnogo-sposterezhennya-parlamentski-vybory-2012-roku.html&tld=ua&lang=uk&la=&text=Tetyana%20Bevz%20Osoblyvosti%20vyborchykh%20tekhnohiy%20Ob'yednaniy%20opozitsiyi%20Bat'kivshchyna%20u%20parlament-s'kiy%20kampaniyi%202012%20r.&l10n=uk&mime=html&sign=2e4c8694c7fe920b334169aca48001f5&keyno=0>.
14. Shymanova O. Problematyka peredyvornykh program parlaments'koyi kampaniyi 2012 roku v Ukraini / O.Shymanova // Hileya: naukovyy visnyk. Zb. nauk. pr. / hol. red. V.M. Vashkevych. – K.: VIR UAN, 2013. – Vyp.75. – S. 527–530.

Madryga T. B., Ph.D. in political science, political science Lecturer of the department Prykarpathian National University named Vasyl Stefanyk (Ukraine, Ivano-Frankivsk), vasylyshym@yandex.ru

Features of the use of electoral technologies in election of Supreme Council of Ukraine of 2012

The purpose of the article is to study and description of electoral technologies that were used during the parliamentary election campaign in 2012 analyzed the nature of the manipulative influence voters, which was carried out with the aim of winning their votes. Among others, the similarity of technologies that were used

during previous election campaigns in some way connected with changes in the legal framework of elections.

Keywords: election, election campaign, election technology, manipulative influence, media, advertising.

Мадрыга Т. Б., кандидат политических наук, преподаватель кафедры политологии, Прикарпатский национальный университет им. Василия Стефанюка (Украина, Ивано-Франковск), vasylyshyn@yandex.ru

Особенности применения избирательных технологий в парламентской избирательной кампании 2012 года

Цель статьи заключается в изучении и описании избирательных технологий, которые использовались во время парламентской избирательной кампании 2012 года. Проанализирован характер манипулятивного воздействия на избирателей, который осуществлялся с целью завоевания их голосов. Отмечено сходства технологий, которые применялись во время предыдущих избирательных кампаний, что определенным образом связано с изменениями в законодательной базе выборов.

Ключевые слова: выборы, избирательная кампания, избирательные технологии, манипулятивное воздействие, СМИ, реклама.

* * *

УДК930.1:32(477.83/.86)“1980/1990”

Коцур В. В.

кандидат політичних наук, науковий співробітник відділу національних меншин, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ ГАЛИЧИНИ НАПРИКІНЦІ 80-Х – ПОЧАТКУ 90-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРИОГРАФІЯ

Розглянуто особливості суспільно-політичного життя і суспільно-політичних рухів Галичини наприкінці ХХ століття та їх вплив на процеси суверенізації України.

Ключові слова: Галичина, перебудова, суспільно-політичне життя, НРУ, політичні партії, громадські організації, Львів, патріотизм, націоналізм.

Започаткована М. Горбачовим у другій половині 1980-х рр. перебудова проголосила низку докорінних змін в СРСР, а саме: було сформовано нове політичне мислення; радикальну економічну реформу (затверджена червневим (1987) Пленумом ЦК КПРС) та демократизацію політичної системи. Водночас, розпочалося активне формування соціальної бази перебудови. Передусім це виявилось в діяльності й розвитку неформальних суспільно-політичних організацій [2].

Загалом суспільно-політичним процесам кінця 1980-х – початку 1990-х рр. ХХ століття присвятили низку праць дослідники І. Діак, Ю.І. Макар, Б.Ф. Білецький, А.П. Коцур, В.П. Коцур, О. Кресіна, В.Ф. Панібудьласка та інші. Автори здійснили загальний історичний огляд розвитку подій на теренах Західної України та Галичини. Суспільно-політичні процеси, які супроводжувалися суверенізацією України носили відмінний характер по всіх регіонах України. Особливе місце серед інших регіонів відводиться саме Галичині, де ці процеси набули гострого націоналістично-патріотичного характеру. На відміну від південно-східних областей, де переважав соціальний конформізм, який не давав змоги громадянам цих регіонів відійти від радянських утопічних ідеалів, Західна частина України і Галичина, у тому числі, виступали за незалежну суверенну Україну. Тому, поглиблене дослідження суспільно-політичних процесів на західноукраїнських теренах і,

особливо, в Галичині не втратило своєї актуальності й досі.

В умовах боротьби України за свою незалежність в ХХІ столітті, коли Російська Федерація разом із бойовиками на Південному-сході зазіхає на територіальну цілісність нашої країни, вивчення історичного минулого, може бути надзвичайно корисним сьогодні. У даному огляді зроблено спробу розкрити провідні тенденції вітчизняної історіографії у висвітленні суспільно-політичних процесів на західноукраїнських теренах, особливо, в Галичині в кінці 1980 – на початку 1990-х рр.

Отже, поряд з Українським культурологічним клубом у Києві у 1987 р. було створено, “Товариство Лева” у Львові, “Народний союз сприяння перебудови” в Одесі, “Комітет підтримки перебудови” у Ворошиловграді та ін. Більшість цих організацій засуджували існуючий режим, критикували безгосподарність, створювали позацензурну пресу, організували мітинги, збори, демонстрації [2]. Поступово в надрах неформальних самодіяльних організацій визрівала ідея створення масової громадсько-політичної організації республіканського масштабу. Під час червневих та липневих 1988 р. багатотисячних мітингів у Львові ця ідея отримала масову підтримку. Вже на червень 1989 р. в Україні діяло більш як 47 тис. неформальних об'єднань [2].

Ще однією проблемою, яка гостро стояла в українському суспільстві було мовне питання. Як відомо, українська мова була витіснена з усіх сфер суспільного життя. У 1988 р. книжки, видані українською мовою, склали лише 18% за назвою, а за тиражем – тільки 3% всіх книг, виданих в Україні. Суспільно-політична література, що видавалася в республіці українською мовою, складала 34,7%, російською 60,0%, науково-технічна відповідно 12,8% і 86,0%, художня та навчальна – 38,3 та 40,0%. Таке становище викликало незадоволення громадськості, в різних регіонах України активізувався рух за відродження української мови. Влітку 1988 р. у Львові виникла обласна організація Товариство рідної мови ім. Т. Шевченка [6].

Товариство української мови ім. Т. Шевченка (з осені 1991 р. – Всеукраїнське товариство “Просвіта”) прагнуло залучити до своїх лав увесь спектр українського суспільства. На установчій конференції Товариства в лютому 1989 р. поряд з українцями виступали і представники інших національностей, які також висловилися за розвиток української мови [6]. У зв'язку з цим 28 жовтня 1989 р. було прийнято Закон “Про мови в Українській РСР”. Як вважає, І. Діак цей закон став і одним з найзнаменитіших актів, прийнятих Верховною Радою УРСР 11-го скликання. Ст.2 цього закону вперше проголосувала українську мову в Україні державною. При цьому закон не обмежувався декларацією на кшталт Конституції УРСР, а містив конкретні вимоги щодо запровадження української мови в усіх сферах суспільства, зобов'язував органи влади і посадових осіб забезпечити проведення нею дошкільного виховання, навчання у закладах освіти усіх видів та рівнів, ведення ділової документації в усіх установах, на підприємствах, в органах управління, внутрішніх справ, тощо [1]. Зауважимо, що Закон про